

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Muusikaosakond

Pärimusmuusika õppekava

Säde Tatar

TULVIL

Loov-praktilise lõputöö kirjalik osa

Juhendaja: Andre Maaker

Kaitsmisele lubatud

(juhendaja allkiri)

Viljandi 2018

SISUKORD

SISUKORD	2
SISSEJUHATUS	4
1. ÕPIKOGEMUSE KIRJELDUS	6
1.1 Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia	6
1.2 Faluni Muusikakonservatoorium	7
1.3 Göteborg'i Teatri- ja Muusikaakadeemia	8
1.4 Välispraktika poolaasta Stockholmis	8
1.5 Rootsi Kuninglik Muusikaakadeemia	9
2. KONTSERTI REPERTUAAR	10
2. 1 Nõuded ja plaan	10
2.2 Soolo ja duo	10
2.3 Kuningas Karli halling	11
2.4 Labajalg, labajalg, Pihti polka	11
2.5 I himmelen	12
2.6 Tule, tule, Une-Liisu	13
2.7 Tulvil	14
3. KONTSERTI ETTEVALMISTUS	15
3.1 Helindamine	15
3.2 Visuaalid ja valgus	15
3. 3 Vahetekstid	17
3.4 Turundamine	17
3.5 Kontserdi jäädvustus	19
KOKKUVÕTE	20

SUMMARY	21
KASUTATUD KIRJANDUS	22
LISAD	24
Lisa 1 Kung Karls halling	24
Lisa 2 Labajalg	25
Lisa 3 Labajalg	26
Lisa 4 Polka	27
Lisa 5 I himmelen	28
Lisa 6 Tule, tule, Une-Liisu	30
Lisa 7 Tule, tule, Une-Liisu loop	31
Lisa 8 Tulvil	32
Lisa 9 Plakat	33
Lisa 10 Sotsiaalmeedia plakat	34
Lisa 11 Lihtlitsents	35

SISSEJUHATUS

Käesolev töö on minu loov-praktilise lõputöö kirjalik osa, milles teen kokkuvõtte oma õpingutest Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemias (edaspidi TÜ VKA) ajavahemikus 2011-2018, lõpetades selle perioodi diplomikontserdiga "Tulvil".

Kontserdi pealkiri "Tulvil" viitab minu isiklikule tundele, mis mind valdab pärast seitset aastat variatsioonirikkaid muusikaõpinguid nii Eestis kui Rootsis. Esialgu oli raske teha valikut, milliseid muusikalisi kui ka korralduspraktilisi ideid võtta ja milliseid jätta, sest materjali ja inspiratsiooni oli kogunenud rohkem kui eksamikontserdiks ettenähtud aja sisse mahub. Sellepärast otsustasin jagada kontserdi kahte ossa - ametlik ja mitteametlik.

Kuna minu õpingute käik pole olnud päris tavaline, aga kõik momendid on olnud olulised, siis keskendun töö esimeses osas seitsmele aastale, mis jäävad TÜ VKAs õpingute alustamise ja lõpetamise vahele. Kirjeldan oma õpikogemusi TÜ VKAs, sellega paralleelselt Faluni Muusika-konservatooriumis, Göteborg'i Teatri- ja Muusikaakadeemias, samuti välispraktikat Stockholmis. Mainin ka õpinguid Rootsi Kuninglikus Muusikaakadeemias, sest ka sel perioodil on olnud suur mõju minu kujunemise teel.

Töö teine osa põhineb kontserti repertuaaril, mis kätkeb endas nii lugude valiku põhjendust kui ka tõlgenduse selgitusi.

Töö kolmandas osas annan ülevaate kontserdi korralduspraktilistest aspektidest. Kirjeldan kuidas ideedest sai reaalsus ja kuidas kõik õiges järjekorras õigeks ajaks valmis sai.

Täna Viljandi Kultuuriakadeemia õppejõude ja personali, kes on alati mu jaoks olemas olnud ja oma teadmisi minuga jaganud. Eraldi tänan Indrek Kaldat, kes kannustas mind suurelt unistama, aga samal ajal tuletas meelde, et õnnestumiseks tuleb teha tööd. Eriline tänu ka Celia Roosele!

Aitäh Pärimusmuusika Keskuse teabekogu töötajatele Janne Suitsule ja Inga Rongale, kes mu lõpututele küsimutele alati vastuse on leidnud. Suur tänu Eesti Pärimusmuusika Keskusele kõigi fantastiliste võimaluste eest!

Täna kõik õpingukaaslasi akadeemiast, kes minu kontserdi õnnestumiseks on kaasa mõelnud ja panustanud! Eriline tänu Gabbi Dluzewskile, Rauno Avelile, Maria Elisaveta Roosalule ja Karolin Tammele olemaks osa minu diplomikontserdist!

Suur tänu lõputöö juhendajale Andre Maakerile!

1. ÕPIKOGEMUSE KIRJELDUS

1.1 Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia

Olles eelnevalt õppinud kaheksa aastat klassikalist flööti, kuid tundes aina enam huvi ja kutsust pärimusmuusika vastu, asusingi 2011. aastal õppima antud erialale TÜ VKAs.

Minu põhiinstrumentideks said ristflööt ja torupill, viimast polnud ma kunagi enne käes hoidnud. Mu esimese õppeaasta flöödiõppejõuks oli Neeme Punder, keda ma vahemaa tõttu kahjuks tihti ei kohanud. Kuid need kohtumised, mis meil olid, olid suunatud flöödi kui instrumendi käsitsemisele. Harjutused olid laenatud klassikalisest muusikast, mis olid mulle minu eelnevatest õpikogemustest tuttavad. Kuigi ma teadsin, et need harjutused on väga vajalikud, siis paelus mind pigem mu teine põhipill - torupill.

Esimesel aastal (2011/12) õppisin torupilli mänguvõtteid ja lugusid kuulmise järgi Juhan Suitsult. Üsna õppeaasta alguses soetasin endale ka oma torupilli (meister Andrus Taulilt) ja kuna pill oli uus ja nii õelda sissemängimata, siis läks suurem osa tunni ajast torupilli häälestamisele.

Teine õppeaasta (2012/13) koolis oli kõigi üldainete tõttu veel mahukam kui esimene. Samuti tulid juurde sugulas- ja lisapilli ained, mis nõudsid oma harjutamisaja. Tegin Juhan Suitsu juhendamisel tutvust parmupilli ja pikkvilega ja Elo Kalda juhendamisel toimusid gruppitunnid väikekandlel. Kõiki neid kolme instrumenti kasutan ka praegu igapäevaselt oma muusikalises tegevuses.

Antud pärimusmuusika õppekava teisel aastal on ette nähtud keskenduda eesti pärimusmuusikale ja arhiivisalvestustele. Minu uueks flöödiõpetajaks sai Cätlin Mägi (Jaago) ja terve aasta oli erialaselt väga arendav. Samuti jätkasin torupilliõpingutega, noodistades ja kopeerides arhiivisalvestusi. Samal ajal kasvas minu huvi muusika kui üldise kunstilise eneseväljendusvahendi vastu. Ma tundsin, et ma ei taha end siduda vaid ühe žanriga, vaid soovin saada muusikuks, kes suudab

suhelda üldises muusika keeles. Seepärast pöördusin Indrek Kalda poole ja sain temalt erialatunde, mis innsustasid mind oma unistuste nimel tööd tegema.

Olles käinud 2011. aasta suvel, vahetult enne Viljandi õpingute algust, Rootsi Etnol, olin rootsi traditsioonilisest muusikast ja ka keelest väga võlutud. Kandideerisin vahetusaastaks nii Göteborg'i Teatri- ja Muusikaakadeemiasse kui ka Iirimaale, Limerick'i Ülikooli. Esimesse ma kahjuks kohta ei saanud ja Iirimaa võimalus langes elulistel põhjustel samuti kõrvale.

1.2 Faluni Muusikakonservatoorium

Asusin (vaatamata kõigele) elama Rootsi, Dalarna maakonda Falunisse, mida kutsutakse rootsi praeguse elava pärimustraditsiooni "hällipiirkonnaks". Tegin sisseastumiskatsed Faluni Muusikakonservatooriumisse, mis on muusika erakeskkool, kuid kuhu kuulub ka kursus, milleks peab keskkool juba lõpetatud olema. See on ülikooliõpinguteks ettevalmistav kursus.

Sain sisse ja see oli suurepärane võimalus teha tutvust rootsi pärimusmuusikaga. Minu erialaõpetajateks olid flöödimängija Charlotte Magnusson ja viiuldaja Ola Bäckström. Keskendusin viiulilugude jäljendamisele väga detailses plaanis, kuid samal ajal õppisin Charlotte Magnussonilt pärimusliku flöödi võtteid ja palju flöödipäraseid lugusid, mis mulle väga meeldisid. Samal sügisel soetasin endale ka uue ja palju parema flöödi, mis kannustas mind veelgi enam harjutama ja mängima.

Järgmisel, 2013. aasta kevadel, tegin esimest korda sisseastumiskatsed Stockholmi Kuninglikku Muusikaakadeemiasse. Selleks ajaks rääkisin juba rootis keelt, teades, et see on üks nõuetest, et rootsi ülikoolis õppida. Sel aastal ma sisse ei saanud ja tagasisides öeldi, et ma mängin liialt nagu viiul, et peaksin leidma rohkem flöödipäraseid võtteid. See kommentaar inspireeris mind ja seepärast pöörasin pöhirõhu peaaegu erandlitult flöödimängule, jättes torupilli harjutamise tagaplaanile.

1.3 Göteborg'i Teatri- ja Muusikaakadeemia

Kandideerisin uuesti Göteborg'i Teatri- ja Muusikakadeemiasse vahetuüliõpilaseks õppeaastaks 2013/14. Mind võeti vastu ja minu põhiinstrumendi õppejõuks sai minu soovi kohaselt pärimusmuusik ja flöödimängija Jonas Simonson. Töötasin palju just pärimusflöödi võtete leidmise ja sobiva repertuaari äratundmisega. Keskendusin arhiivinoodistustele Lääne-Götaland'i maakonnas asuvale Sexdrega piirkonnast pärit *slängpolskadele*. Tundsin, et just need on suurepärane põimumispunkt folkflöödi ja klassikalise muusika vahel, andes palju instrumendipõhist mänguruumi (hingamine, fraseerimine, kaunistused).

1.4 Välispraktika poolaasta Stockholmis

Kuna mulle rootsi keele-, muusika- ja kultuurikeskkond nii hästi sobis, siis olin kindel, et soovin teha Viljandi Kultuuriakadeemia õpingute välispraktika Stockholmis. Otsisin üles kõik võimalikud muusikaga tegelevad õppeasutused - muusika- ja kultuurikoolid, muusika suunitlusega alg-, kesk- ja gümnaasiumid. Kontakteerusin ja küsisin, kas nad oleksid huvitatud flöödi- ja muusikaõpetaja praktikandist. Sain vastuse väga vähestele kirjadele, aga õnneks oli nende seas ka üks positiivne. Selleks oli flöödiõpetaja Cecilie Hesselberg Løken Stockholmi koolist nimega Lilla Akademien. See on sügava muusikakallakuga era põhi- ja keskkool. Seal saab õppida samuti valikulised keskkoolijärgsed kaks aastat, mis valmistavad õpilast ette ülikooliks. Käisin tunde vaatlemas ja andmas ka Stockholmi Eesti Põhikoolis ja Eesti Kultuurikoolis. Mõned vaatlused tegin ka Rootsi Kuninglikus Muusikaakadeemias viuldaja Ellika Friselli tundides.

Välispraktika poolaasta oli väga põnev. Panin suure rõhu just flööditundide vaatlemisele ja andmisele. Alguses vaatlesin Cecilie Hesselberg Løken'i tunde, kuid aja möödudes hakkasin saama erineva mahuga ülesandeid, mida pidin iseseisvalt tunni raames läbi viima, saades hiljem praktikajuhendajalt tagasisidet. Praktika teises pooles andsin privaattunde iseseisvalt.

Mul on hea meel, et sain praktikaained just eelnevalt nimetatud koolides sooritada ja näha, kuidas näevad välja erinevad koolid, õppemeetodid ja töökeskkond.

1.5 Rootsi Kuninglik Muusikaakadeemia

Minu väga kauaaegne unistus oli alustada õpingutega Rootsi Kuninglikus Muusikaakadeemias. Tegin sisseastumiskatseid kolm aastat järjest, viimasel korral võeti mind vastu õppima rootsi pärimusmuusika suunale. Need õpingud on väljaspool TÜ VKA õpinguid, kuid väga suure tähtsusega minu kujunemise teel. Sellepärast kirjeldan seda perioodi siin lühidalt.

Õpe Rootsi Kuninglikus Muusikaakadeemias on väga individuaalne ja soolopillimängule keskendunud, lähtudes rootsi pärimusmuusikast ja -traditsioonidest. Kuna antud osakond on pigem mõeldud viiuldajatele ja lauljatele, siis ühtegi flöödiõpetajat selles osakonnas ei olnud. Seepärast valisin flöödi tehnilise poole õpetajaks oma eelneva praktikajuhendaja, klassikalise flöödimängi- ja Cecilie Hesselberg Løken'i ja pärimusmuusika õpetajateks viiuldajad Mikael Marini ja Ellika Friselli. Flöödiõpetajaga keskendusin kõige ergonoomilisema mänguasendi leidmisele ja hingamisele. Viiuliõpetajatega keskendusin viiulilugude jäljendamisele.

Praegu olen akadeemilisel puhkusel, et lõpetada Viljandi Kultuuriakadeemia, kuid lähen pärast seda kindlasti tagasi Stockholmi, et jätkata sealsete õpingutega.

2. KONTSERTI REPERTUAAR

2.1 Nõuded ja plaan

Väljavõte TÜ VKA muusikaosakonna loov-praktiliste lõputööde juhendist: "Üliõpilane valmistab ette tervikliku kava kestusega 30 minutit, kava esitamine toimub peamiselt põhipillil. Kaasata võib ka sugulaspille. Kava peab näitama üliõpilase oskusi pärimusmuusika valdamisel, isiklikku mängustiili, kõrget tehnilist taset ning arenenud muusikalist maitset. Kava peab koosnema 60% ulatuses eesti pärimusmuusika lugudest ning võib sisaldada autoriloomingut. Kaks kolmandikku kavast esitab üliõpilane soolona (v.a. löökpillid)." (2017)

Mängin kontserdi kahes osas: esimene on praktilise lõputöö ametlik osa, mis kestab 30 min ja läheb sujuvalt üle teiseks osaks, kus ma ei lähtu ülaltoodud nõuetest.

2.2 Soolo ja duo

Viimase viie aasta jooksul olen võrdselt palju tähelepanu pööranud nii soolo- kui ka duomängule keelpillimängija Gabbi Dluzewskiga. Seepärast kaasan mõlemad mänguvormid ka oma diplomikontserdi repertuaari.

Kohtusin saatekeelpillide mängija Gabbi Dluzewskiga 2012. aasta suvel Rootsi Etno laagris. Tänaaks oleme andnud koos 133 duo- ja palju muid kontserte erinevates koosseisudes.

Kuni käesoleva aasta kevadeni ei ole me pööranud suurt tähelepanu lugude seadmisele. Oleme lihtsalt mängu käigus teieneteist väga tähelepanelikult kuulanud ja jälginud. Sellest on arenenud välja hea teineteise muusikaline tajumine ja mõistmine.

Kontserdi repertuaari valides otsustasime, et mängime suuremal hulgal koosloodud lugusid ja teeme proovi ka konkreetsema seadmisega. See protsess on olnud põnev ja viljakas.

Proovid on toimunud regulaarselt terve 2018 kevadpoolaasta jooksul.

2.3 Kuningas Karli *halling*

Kuningas Karli *halling* (originaalkeeles *Kung Karls halling*) on komponeeritud rootsi pärimusmuusiku Anders Rosén'i poolt. Mina õppisin selle viiuldaja Ola Bäckströmi käest, kes oli minu õpetaja Faluni Muusikakonservatooriumis.

Halling on 2/4 või 6/8-taktimõõdus norra pärimustants (Grinde 1991). Norras on seda traditsiooniliselt tantsinud mehed üksikult, kuid ka mitmekaup, võttes tantsumomenti kui võistlust, kes on tugevam ja ilusam (Halling 2018). *Hallingu* muusikat ja tantsu võib leida ka Lääne-Rootsi, Norra piirialadelt (Värmlandi ja Dalarna maakonnast). Rootsis tantsivad *hallingut* ka mehed ja naised paaris.

Kuna see lugu on minuga palju aastaid kaasas käinud ja olen seda väga palju mänginud, siis on see saanud mulle väga omaseks. Kuna ma mängin seda kontserdil täpselt sellisena nagu see on aastatega kujunenud, siis pidasin õigeks noodistada enda mängu versioon ja mitte minna tagasi originaalallika juurde. Noodistus on leitav Lisas 1.

Kuningas Karli *halling* tuleb kontserdil esitusele sopranflöödil ja mandoolal. Loo seadmisel oleme lähtunud meeste soolotantsu jõulisusest ja müstilisusest.

2.4 Labajalg, labajalg, Pihti polka

2017. aasta sügisel kirjutasin oma seminaritöö teemal "Pikkvile mängutehnika tutvustus ja kasutamise võimalused viiulilugudes Mihel Toome ja Mart Männimetsa poolt mängitud lugude põhjal". Minu kindlaks eesmärgiks oli uurida midagi, mis oleks praktiline ja annaks mulle tead-

misi ja oskusi edaspidises musitseerimises. Leian, et soov kaasata seminaritöös analüüsitud lugu oma diplomikontserdile, kinnitab eesmärgi õnnestumist.

Pikkvile on põiki suu ees hoitav vilepill. Teistest vilepillidest eristab seda külmine puhumisava ja sõrmeavade puudumine. Pikkvilel on iseloomulik lüüdia dominantne helilaad ja võrreldes viiuliga teised mänguvõtted, mis muudavad viiulilugude täpse jäljendamise piiratuks. Oma seminaritöös analüüsisin pikkvile repertuaari laiendamise võimalust viiulilugudele. Tehes teatud mõõnusi, on see täiesti võimalik ja annab minu arvates eesti pärimusmuusikale uue ja värske värvi. (Tatar, 2017)

Oma diplomikontserdil esitlen kahest labajalast ja ühest polkast koosneva poppurii. Labajalad (Lisa 2 ja Lisa 3) oled õppinud arhiivisalvestuselt Põhja-Pärnumaalt pärit viiuldajate Mihkel Toome ja Mart Männimetsa järgi ning polka (Lisa 4) Mustjala kihelkonnast pärit torupillimängi- ja Jaan Pihti järgi. Antud lood olen kohandanud pikkvilele vastavalt eelnevalt mainitud seminaritöö meetodile tuginedes.

Lisa 2, 3 ja 4 on nähtavad labajalgade ja polka pikkvilele vastavalt kohandatud noodistused.

2.5 I himmelen

Olen leidnud endale väga kõnetava puutepunkti eesti ja rootsi pärimusliku muusika vahel. Selleks on eestirootslaste aladelt kogutud rahvakoraalid.

20. sajandi alguses polnud Rootsis enam võimalik koguda rahvalikku koraalilaulu, kuid Eesti aladel oli see endiselt võimalik, sest orel ja trükitud meloodiatega lauluraamatud tulid siia hiljem ning eeslauljaga laulutraditsioon oli tugev. Nii on õnnestunud koguda ja talletada eestirootslaste omapärane koraalilaul. (Joons, 2008)

Valisin välja ja keskendusin koraalile “I himmelen”, mida Sofia Joons tõlgib kui “Neil kõrgustel” (Joons, 2008). Leidsin Olof Andersson’i kogumikust “Rahvalikud rootsi koraalimeloodiad

Gammalsvenskbyst ja Eestist” (Andersson 1945) antud tekstile seitse noodistatud viisivariatsiooni, millest valisin diplomikontserdiks välja neli: üks Vormsilt ja kolm Noarootsi poolsaarelt (Lisa 5).

Antud viisivariantides leidub sarnasusi pea nii palju, et neid sobiks traditsiooni kohaselt multiheterofooniliselt samaaegselt esitada, kuid samas on viisid ikkagi piisavalt erinevad eraldiseisvateks tõlgendamiseks. Otsustasin just selle viimase variandi kasuks.

Ma tõlgendan koraalimeloodiaid instrumentaalselt flöödil, lähtudes lauluvariandist tulenevatest sõnarõhkudest ja dümnaamikast (näiteks on sõna lõpusilp muusikaliselt vaiksem), samuti tekstist tulenevatest rütmivariatsioonidest. Noodistustes (Lisa 5) olen lisanud originaalnoodistustele *legatosid* nii silbi kui terve sõna lõikes.

Loo esitluses kasutan altflööti, *DigiTech* firma oktaaverit *Whammy* ja *Ditto* looperit.

2.6 Tule, tule, Une-Liisu

Viljandi õpingute alguses juhtus mulle kätte raamat ”Muhu laulud” (Oras 1991), mis on ”Meie repertuaari” raamatusarja teine raamat. See väljaanne sisaldab Muhust pärit rahvalaule, mida saab laulda lastele või lastega.

Olles alati olnud võlutud hällituslauludest, jäin ka selles kogumikus pikemalt peatuma ”Tule, tule, Une-Liisu” peatükil, mis kätkeb endas seitset unelaulu teksti ja viisi. Olen kõiki neid viise ja tekste läbi aastate endaga kaasas kandnud ja erinevates koosseisudes ka kasutanud.

Diplomikontserdile otsustasin kaasata Muhu saarel, Mäla külas elanud Julia Ristkok’i lauldud teksti ja viisi, lisades sellele juurde Muhu saarelt, Rebaskivi külast pärit laulja Madis Küla teksti (raamatu väljavõte Lisas 6).

Püüan luua uneliku maailma, mis minu tõlgenduses on mediteeriv ja sugestiivne.

Kasutan loo esitusel oma häält, altflööti, *TC Electronic*'u loopereid *Ditto* ja *Ditto x4*, samuti *DiGiTeck*'i oktaavpedaali *Whammy* ja *Neunaber Technology* kaja *Wet Reverb*. Loos aina korduv kompositsiooniosa (*loop*) on nähtav Lisas 7.

2.7 Tulvil

Diplomikontserdi nimilugu "Tulvil" on minu ja Gabbi Dluzewski värske ühislooming, mis on sündinud just antud kontserdi tarbeks. See lugu koondab endas mitme žanri helikeeled ja just niimoodi soovin end ka edaspidi muusikuna väljendada - mängeldes ja muusikastiilide piire ületades.

Noodistatud meloodia on leitav Lisas 8.

Lugu tuleb esitlusele sopranflöödil ja rootsi mandoolal. Sellega lõpeb ühtlasi loov-praktilise lõputöö ametlik osa.

3. KONTSERTI ETTEVALMISTUS

Minu ideeks on luua terviklik konseptsioon heli, valguse ja visuaalide vahel. Kontserti ette valmistades püüdsin tugineda enda varasematele kontserdikogemustele nii muusikuna kui ka kuulajana.

Kontserdipaigaks valisin Eesti Pärimusmuusika Keskuse (edaspidi EPK) suure saali selle heli-, valguse ja visuaalsete võimaluste pärast.

Kontsert toimub 24. mail 2018 kell 19 Eesti Pärimusmuusika Keskuse suures saalis.

3.1 Helindamine

Diplomikontserdi eel soovisin teha helialast koostööd juba enne kontserdipäeva heliproovi. Seepärast otsustasin valida kellegi TÜ VKA muusikaosakonna helitehnoloogia erialalt, kellel oleks huvi leida ühiselt parimad lahendused minu diplomikontserdi helindamiseks. Kontakteerusin helitehnoloogia suunal õppiva Rauno Aveliga, kes oli nõus minuga koostööd tegema.

Esimene küsimus, millega tema poole pöördusin oli, kas suur ja katmata tellissein EPK suures saalis võib tekitada probleeme helindamisel. Rauno Aveli arvates on parima võimaliku heli saavutamiseks vajalikud kõrvamonitorid ja nii on ka tellisseinaga kaasnev võimalik probleem lahendatud.

Pillivahetuste parima sujuvuse saavutamiseks on iga flöödi küljes eraldi DPA-mikrofon.

3.2 Visuaalid ja valgus

EPK suure saali "täitmine" soolo- ja duoartistina akustilistel instrumentidel on omamoodi väljakutse. Antud lava sügavus on viis meetrit, laius neliteist meetrit ja kõrgus üks meeter (EPK suur

saal 2018). Saali põrandapind on 15,51 x 13,04 meetrit. Eelnevatele mõõtudele ja oma kogemusele toetudes on risk, et lava ja saali suurus võib mõjutada sooloartisti visuaalset kogemist. Lava tagaseina pind võib tunduda tühi ja artist visuaalselt liiga väike.

Selle riski vähendamiseks otsustasin kasutada visuaalide ja valguse abi, pakkumaks publikule ka mitmekesist vaataja kogemust. Selleks kontakteerusin TÜ VKA etenduskunstide osakonna multimeedia spetsialisti erialal õppiva Maria Elisaveta Roosalu.

Maria Elisaveta Roosalu lähtub visuaalide loomisel külluse teemast ja soovib kasutada võimalikult suurt projektsioonipinda, mida katta videomappiguga. Visuaalkuntnik plaanib kasutada loodusmotive, millest ta loob erinevaid, muusikuga haakuvaid digitaalseid abstraktsioone.

Küllastasin Maria Elisavetaga ka EPK suurt saali, et näha võimali. Arutasime olemasolevate projektorite kasutamisevõimalusi ja võimsust saali personaliga, millele järgnes otsus laenata TÜ VKA akadeemia etenduskunstide osakonnast kaks projektorit. Käisime neid ka saalis testimas. Otsustasime, et parim ja põnevaim projektsioonipind on lava tagumine, katmata tellissein. Kuna nii suur tellisseina pind võib mõjutada helindamist, siis pidasime nõu kontserdi helipealiku Rau-no Aveliga. Nagu eelnevalt mainisin, siis tema sõnul probleemi ei teki.

Olen viimase aasta jooksul käinud väga paljudel kontsertidel ja püüdnud eriliselt tähele panna valgustust ja selle kasutamist erinevates ruumides. Võimaluse korral olen teinud foto- ja videojäädvustusi. Antud materjaliga pöördusin TÜ VKA etenduskunstide osakonna valguskujundaja eriala viimasel kursusel õppiva Karolin Tamme poole. Küllastasime koos Eesti Pärimusmuusika Keskuse suurt saali, et vaadata üle võimalused, mida antud saal pakub.

Karolin Tamme arvates on minu looming erikülgne ja tugevaid atmosfääre tekitav. Ta püüab muusikat valguses tõlgendada ja sellega toetav keskkond luua.

Maria Elisaveta Roosalu ja Karolin Tamm teevad visuaalide- ja valgusega koostööd. Eesmärgiks on muusikat toetav visuaalne kogemus. Selle paremaks ettevalmistuseks said nii Maria Elisaveta

kui ka Karolin kokkulepitult kuu aega enne kontsertiõhtut salvestused esitusele tulevatest lugudest.

3.3 Vahetekstid

Kasutan oma diplomikontserdil eelnevalt salvestatud vahetekste, et mul oleks kontserdil rahulikult aega valmistuda järgmiseks looks või teha vajadusel pillivahetus.

Olen kuulanud mitmeid arhiivisalvestusi, kus tihti juhatab pillimehe sisse salvestust läbiviiv kogu. Kuna vanasti salvestati vaharullidele, on salvestuse kvaliteet tihti ragisev ja krõbisev. Just see mind inspireeriski kasutama samas stiilis vahetekste, muutes salvestused samasuguseks krõbisevaks ja vanaajahõnguliseks. Nii seon ka oma kontserdi lood ühtsemaks tervikuks ja annan aimu, et tegu on pärimuslike või pärimusest inspireeritud uute lugudega.

Salvestan enda salvestusmasinaga *Olympus*. Tekstid olen loonud koos Tanel Sakritsaga, kelle häälel ka lindistustel kõlab. Arhiivihõngulise töötluse teeb Aleksei Semjonov.

3.4 Turundamine

Kontserdi turundamine on minu arvates üks tähtsamaid kontserdi ettevalmistumise osi. Kontserdi turundusplaan tehes lähtusin olemasolevatest võimalustest ja kontaktidest, mida olen muusikuna aastate jooksul kogunud.

Järgnevalt loetlen üles tegevused, mida olen teinud kontserdi reklaamimiseks:

1. Reklaamplakatid

Reklaamplakatite pildi jaoks kontakteerusin taaskord Maria Elisaveta Roosaluaga, kes oli sel korral forograafi rollis. Me võtsime ette ühise reisi Viljandi maakonnas asuvasse Hüpasaare rappa,

et leida sobiv paik plakati pildi jaoks. Mulle oli tähtis, et mina ja flööt kindlasti plakatil selgelt näha oleks, et potentsiaalne kontserdikülastaja saaks kohe aru, millega on tegu. Plakati lõpptulemus on nähtav Lisas 9.

Plakateid trükkisin suurustes A4 (297 x 210 mm), A3 (297 mm x 420 mm), A2 (420 mm x 594 mm), A1 (594 mm x 841 mm) ja A0 (1189 x 841 mm). A4 ja A3 plakatid pannakse välja Viljandi linna klaasitud infotahvlitele, mille paigaldamist korraldab Sakala Keskus. A2 plakatid riputan ise üles linnaruumi infostendidele. A1 plakati paigaldan oma kodukoha Kolga-Jaani infoseinale. A0 plakat riputatakse üles aadressile Tartu 1b (Viljandi) reklaampinda haldava organisatsiooni poolt.

Samuti kontakteerusin EPK turundusjuhi Daisy Estamiga ja pakkusin oma diplomikontserdi pilt EPK maikuise reklaamplakati päisesse.

2. Internetipõhine reklaam

Põhilise *online* reklaami viin läbi sotsiaalmeediakanalis *Facebook*. Selleks olen loonud avaliku ürituse nimega "Säde Tatar diplomikontsert Tulvil". Kuna *Facebooki* pildiformaadid on erinevad kui reklaamplakail, samuti erineb mobiiltelefonist ja arvutist nähtav pildiformaat, siis tegi Maria Elisaveta Roosalu selleks eraldi sobiliku disaini, lähtudes vormist, mida saab näha Lisas 10.

Käisin kahel korral salvestamas TÜ VKA stuudios, kokku neli lugu kontserdi repertuaarist. Salvestada aitasid Janar Paeglis ja teise kursuse helitehnoloogia tudengid. Lugude järeltöötluste tegid Kert Laur ja Kenn-Eerik Kannike. Jagan antud salvestusi kontserdi eel *Facebooki* ürituse lehel.

Võtsin ühendust ka EPK korraldusjuhi Heidi Armulikuga, kes paneb diplomikontserdi info üles ka EPK koduleheküljele www.folk.ee.

Samuti läheb kontserdi info üles TÜ VKA koduleheküljele www.kultuur.ut.ee.

3. Televisioon ja kohalik ajaleht Sakala

Olen kontakteerunud ETV hommikuprogrammiga Terevisioon ja Viljandi kohaliku ajalehega Sakala, kajastamaks mu diplomikontserti.

4. Personaalsed kutsed

Saatsin personaalsed kutsed inimestele ja asutustele, kes on mulle tähtsad või on olnud minu haridusteed toetavad.

3.5 Kontserdi jäädvustus

Kontserti jäädvustab TÜ VKA kaameratiim. Kuid lisaks standardvideosalvestusele paneb Maria Elisaveta üles ka lisakaamerad. Minu plaan on kasutada diplomikontserti materjali edaspidides muusikuelus, seepärast soovin, et see oleks võimalikult mitmekülgselt salvestatud, et oleks materjali, millega kontsertijärgselt tööd teha.

Samuti toimub kontserdist *online* otseülekanne *Facebookis* selleks, et kontsert jõuaks võimalikult paljude kuulajateni ja ka nende inimesteni, kes oleksid väga tahtnud sel õhtul Viljandis olla, kuid kellel pole selleks võimalust.

Kontserti jäädvustab ka fotograaf.

KOKKUVÕTE

Loo-praktilise lõputöö kirjaliku osa eesmärk oli anda ülevaade minu õpingutest Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemias aastatel 2011-2018, samuti diplomikontserdi “Tulvil” repertuaari ja korraldusliku poole kirjeldus.

Kontserdi ametlikus osas kõlavate palade seas on nii omaloomingut kui ka Eestist ja Rootsist pärit pärimuslikke lugusid, mida mängin sopran- ja alflöödil, pikkvilel ja parmupillil, samuti kasutan oma häält. Eelnevate pillidega koos on laval kasutuses ka rootsi mandool.

Oma kontserti ettevalmistades pööran võrdselt tähelepanu nii valguse ja visuaalide, kui ka reklaami ja ürituse jäädvustusele.

Loov-praktilise lõputöö ettevalmistusprotsess on olnud intensiivne ja uusi väljakutseid esitav. Loodan, et lõputöö praktiline osa läheb plaanipäraselt.

SUMMARY

The aim of this paper is to give an overview of the conception and repertoire of my examination concert "Tulvil" (*"Full of"*), that is part of my graduation work at the Estonian folk music department at University of Tartu Culture Academy of Viljandi.

In the first part of work I describe my studies in Viljandi. I started at Culture Academy of Viljandi 2011. After studying two years I moved to Sweden and studied Swedish folk music at Music Conservatory in Falun. That followed by exchange year from Viljandi to Gothenburg's Academy for Theatre and Music, world music department. Since I really liked being in Sweden and studying Swedish folk music, I stayed for two more years. During that time I completed my trainingship at Lilla Akademien in Stockholm. Even if my studies at Royal College of Music in Stockholm has not been part of my studies in Viljandi, I still briefly describe that period as well since it has had big impact in my development of becoming a musician as I will be at my examination concert.

In the second part of this work I describe the musical part of my concert - the origin of the tunes I will play and explanations of the arrangements. Also why I have chosen to play together with Gabbi Dluzewski.

In the third part I will give an overview of the practical part of the concert. Why I chosen Estonian Traditional Music Center big hall as the concert place? About the sound engineering, using lights, visuals, advertising the concert, video and sound recording, live sending.

The process of preparing this concert has been very intensive and developing. I hope the concert will go as I have been thinking.

KASUTATUD KIRJANDUS

Andersson, O. 1945. Folkliga Svenska Koralmelodier från Gammalsvenskby och Estland. Stockholm : Svenska kyrkans diakonistyrelses bokförlag

Halling. I Store norske leksikon. <https://snl.no/halling>. (6. mai 2018)

Eesti Pärimusmuusika Keskuse suur saal. Eesti Pärimusmuusika Keskuse koduleht. <http://www.folk.ee/ait/maja-voimalused/korralda-sundmus/suur-saal> (6. mai 2018)

Grinde, N. 1991. A History of Norwegian Music. University of Nebraska Press: Lincoln & London. Lk 98

Loov-praktiliste lõputööde juhend. 2017. Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia. Viljandi

Oras, J. 1991. Muhi Laulud. Meie Repertuaar 2. Folkloor. Tallinn: Eesti Rahvakultuuri Arenduskeskus

Tatar, S. 2017. "Pikkvile mängutehnika tutvustus ja kasutamisevõimalused viiulilugudes Mihkel Toome ja Mart Männimetsa poolt mängitud lugude põhjal". (Seminaritöö). Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia. Viljandi

Eesti Rahvaluule Arhiivi viited:

RKM, Mgn. II 2670 a < Muhi, Mäla k. - K. Salve < Julia Ristkok (Mihkli Juula), 76 a. (1975).

ERA III 4, 141 (53) < Muhi, Rebaskivi k. Elab Haapsalus 8 a. - C. Kreek < Madis Küla 30 a. (1921).

ERA, Pl. 1 B 3 < Tori - H. Tampere, A. Pulst < Mihkel Toom, 63-a., ja Mart Männimets, 64-a., (1936). Noodistanud Säde Tatar (2017).

ERA, Pl. 1 B 1 < Tori - H. Tanoere, A. Pulst < Mihkel Toom, 63-a., ja Mart Männimets, 64-a., (1936). Noodistanud Säde Tatar (2017).

ERA, Pl 3 A2 <Mustjala khk, Vanakubja k - Herbert Tampere, August Pulst Riigi Ringhäälingus 1936. a < Jaan Piht 61 a. Noodistanud Säde Tatar (2017).

LISAD

Lisa 1 Kung Karls halling

Kung Karls halling

Noodistanud Siida Tatar erida erängu järgi

Anders Rueter

♩ = 100

1
2
3
4
5
6
7

Lisa 2 Labajalg

Labajalg (pikkvile versioon)

I. Iihimangu ainetel

ERA, Pl. 1 B 3 < Tori - Il. Tannere, A. Pulk:
< Mihkel Toom, 63-a., ja Mart Märsuimets, 64-a., (1936).
Noodistatud Siide Teter (2017).

A-osa ♩ = 160

13

B-osa

21

Lisa 3 Labajalg

Labajalg (pikkvile versioon)

ERA, Pl. 1 B 1 < Tori - H. Tamsalu, A. Pald
< Mihkel Tõnn, 63 a., ja Mart Mäsimets, 64 a., (1976).

♩ = 165

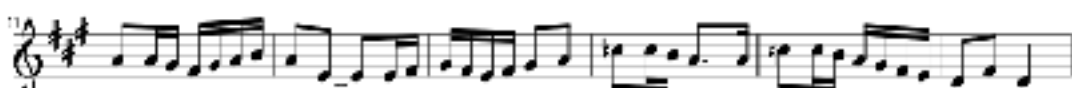
Lisa 4 Polka

Polka (pikkvile versioon)

Vooditanud Sade Tatar

ERA, Pl 3 A2 <Mustjala lühk, Vanakubja > - Herbert Tampere,
August Puht Rõigi Ringhüüetus 1936. a < Juun Pihl 61 s.

$\text{♩} = m$

Lisa 5 I himmelen

I himmelen

Nordistruud Olof Andersson'i kogumiku
'Folkliga svenska koralmelodier' (Stockholm 1945) järgi

Eva Heideman, Bergeby, Riga; E. Noarotsi poolaar

I himmelen her, i himmelen. Där Herre Gud själv bor. Herre sig bli - ve all - he - ren. Hur vi - st - sig - sig star. Där an - s - te med an - s - te jag s - vig, s - vig! Gud är os - se Herren Se - ku - si. I himmelen i himmelen Där Herre Gud själv bor. Där her - sig bli - ve all - he - ren. Där vi - st - sig - sig star. Där an - s - te med an - s - te jag s - vig, s - vig! Gud är os - se. Se, se Herren Se - ku - si. I himmelen.

Eva Bloch, Høbring, Riguldi, Noarutsi poolaar

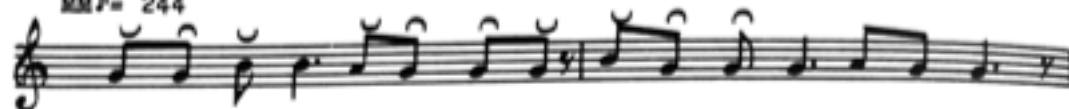
Lena Schöberg, Spilhamn, Riguldi, Noarutsi poolaar

Lisa 6 Tule, tule, Une-Liisu

1.

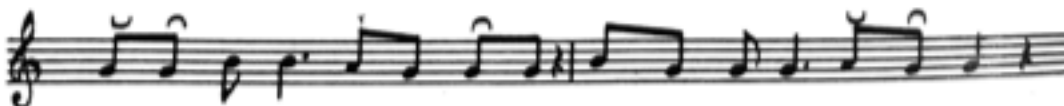
MM♩ = 244

8: = b Tu- le, tu- le, U- ne- Lii-su, tu- le, Lii-su, li- pa- tes,

tule aga Lii-su li- pa- tes, ü- le ai- a ü- pa- tes.

Tu- le lap-se sil-ma pia-le, laps see ui-nub tu- du- le,

tu- le lap-se sil-ma pia-le, laps siis uinub tu- du- le.

RKM, Mgn. II 2670 a < Muhu, Mäla k. - K.Salve < Julia Ristkok (Mihkli Juula), 76 a. (1975).

2.

Tu- le, tu- le, u- ne- ke- ne, tu- le, u- ni, uk-sest sis-se,

as- tu, u- ni, ak-nast sis-se. Ku- ku lap-se kul-mu pää-le,

lan-ge lap-se la- u pää-le, si- hi lap-se sil-ma pää-le,

a- su- ta a- se- ne pää-le, va- o lap-se voo-di pää-le.

Lisa 7 Tule, tule, Une-Liisu *loop*

Tule, tule, Une-Liisu loop

Neostandard 33de Talar

33de Talar

$\text{♩} = 90$

Lisa 8 Tulvil

Tulvil

Sade Talar
Gabri Dłuzewski
(2017)

♩ = 110

The musical score for 'Tulvil' is written for a single melodic line in 3/4 time, featuring a key signature of one flat (B-flat). It consists of six staves of music. The first staff begins with a tempo marking '♩ = 110'. The second staff includes first and second endings. The third staff contains a repeat sign. The fourth staff also includes first and second endings. The fifth and sixth staves continue the melodic development with various rhythmic patterns and phrasing.

Lisa 9 Plakat

A woman with blonde hair, wearing a red and black patterned coat over a black top and black leather pants, stands in a field of tall, dry grass. She is holding a flute to her lips and playing. In the background, there are several trees and a body of water under a clear blue sky.

SÄDE TATAR

d i p l o m i k o n t s e r t

| TULVIL |

24. mai 2018
kell 19

Eesti Pärimusmuusika Keskus
suur saal

 Eesti Pärimusmuusika Keskus

 TARTU ÜLIKOOL
Viljandi kultuuriakadeemia

Lisa 10 Sotsiaalmeedia plakat

Lisa 11 Lihtlitsents

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina Sade Jatar
(stünnikuupäev: 21. 11. 1982 ^(autori nimi))

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

Loov-praktiline lõputöö
TULVIL
(lõputöö pealkiri)

mille juhendaja on Andre Maaker
(juhendaja nimi)

- 1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- 1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus/Tallinnas/Narvas/Pärnus/Viljandis, 10.05.2018 (kuupäev)